

Liberal Feminist Yaklaşım Bağlamında İletişim Fakültesi Öğrencilerinin Meslek Seçiminde Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlgili Algı Düzeylerinin İncelenmesi: Süleyman Demirel Üniversitesi Örneği¹⁻²⁻³⁻⁴⁻⁵

Ayşe Nur ASA*

* Doktora Öğrencisi, Süleyman Demirel Üniversitesi,
nurayseasa@gmail.com
Orcid ID: 0000-0002-1095-2051

Gönderilme/ Received

30.01.2023

Kabul Tarihi/ Accepted

15.03.2023

Yayın Tarihi/Published

30.03.2023

Öz

Toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında kadınların ve erkeklerin farklı statülerde konumlandırılması, birçok alanda olduğu gibi bireylerin meslek seçimlerine de etki etmektedir. Bu araştırma, henüz eğitimine devam etmekte olan üniversite öğrencilerinin mesleklere yönelik tutumlarında toplumsal cinsiyet kalıp yargularının etkisini belirlemeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın çıkış noktası ise ataerkil bakış açısının ve toplumsal cinsiyet yaklaşımının sosyal ve toplumsal yaşamda kadınları ne şekilde etkilediğini ortaya koymaktır. Yöntem olarak saha araştırmasının yapıldığı bu çalışmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Araştırma, Süleyman Demirel Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde eğitim gören 225 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Anket ile öğrencilerin meslek seçimlerinde toplumsal cinsiyet rollerinin etkileri analiz edilmiştir. Bu bağlamda araştırmada öğrencilerin toplumsal cinsiyet algıları 'geleneksel' ve 'eşitlikçi' olmak üzere iki ayrı faktör olarak tanımlanmıştır. Bu faktörlerin araştırmaya katılım sağlayan öğrencilerin meslek seçimlerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Geleneksel, Eşitlikçi, Cinsiyet Rollerine, Meslek seçimi

¹ Bu çalışma Süleyman Demirel Üniversitesi Etik Kurulunun 30.11.2022 Tarih ve E-87432956-050.99-401483 Sayılı kararı ile etik açıdan uygun bulunmuştur.

This study was found ethically appropriate by the decision of Süleyman Demirel University Ethics Committee dated 30.11.2022 and numbered E-87432956-050.99-401483.

² Bu makale intihal tespit yazılımlarıyla taranmıştır. Benzerlik tespit edilmemiştir.

This article has been scanned by plagiarism detection softwares. No similarity detected.

³ Bu çalışmada "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında uyulması belirtilen kurallara uyulmuştur. In this study, the rules stated in the "Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive" were followed.

⁴ Araştırma tek bir yazar tarafından yürütülmüştür.

The research was conducted by a single author.

⁵ Çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.

There is no conflict of interest with any institution or person within the scope of the study.

Kaynak gösterme / To cite this article: Asa, A. N. (2023). Liberal Feminist Yaklaşım Bağlamında İletişim Fakültesi Öğrencilerinin Meslek Seçiminde Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlgili Algı Düzeylerinin İncelenmesi Süleyman Demirel Üniversitesi Örneği. *İletişim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 19-45. doi:10.5281/zenodo.7785066

Examination of Perception Levels Related to Gender Roles in Profession Selection of Communication Faculty Students in The Context of Liberal Feminist Approach: Süleyman Demirel University Example

Ayşe Nur ASA*

* PhD Student, Süleyman Demirel University,
nurayseasa@gmail.com
Orcid ID: 0000-0002-1095-2051

Gönderilme/ Received

30.01.2023

Kabul Tarihi/ Accepted

15.03.2023

Yayın Tarihi/Published

30.03.2023

Abstract

The positioning of women and men in different statuses in the context of gender roles also affects the career choices of individuals, as in many other fields. This research aims to determine the effect of gender stereotypes on the attitudes of university students who are still continuing their education towards professions. The starting point of the study is to reveal how the patriarchal perspective and gender approach affect women in social and social life. In this study, in which field research was conducted as a method, a questionnaire was used as a data collection tool. The research was carried out with the participation of 225 students studying at Süleyman Demirel University, Faculty of Communication. The effects of gender roles on students' career choices were analyzed with the questionnaire. In this context, the gender perceptions of the students in the research were defined as two separate factors as 'traditional' and 'egalitarian'. It has been observed that these factors have a significant effect on the career choices of the students participating in the research.

Keywords: Traditional, Egalitarian, Gender Roles, Career Choice

Giriş

Cinsiyet, bir kişinin kadın veya erkek olarak yansıttığı genetik, biyolojik ve fizyolojik özelliklerden oluşmaktadır. Toplumsal cinsiyet ise toplumun insanlara yüklediği roller, görevler ve sorumluluklar ile ilgilidir. Bunların yanı sıra toplumun bireyi ne şekilde gördüğünü, algıladığını ve onlardan beklentilerinin neler olduğunu içeren bir kavramdır (Üner, 2008, s. 6). Toplum içerisinde kadın ve erkeğe atfedilen roller bulunmaktadır. Kadınların biyolojik nedenlerle erkeklerden farklı olması insanlık tarihi boyunca erkeğin kadından üstün olduğu düşüncesini hafızalara yerleştirmiştir (Yılmaz, 2012, s. 550-551). Kadına ve erkeğe yüklenen toplumsal cinsiyet rollerinde güç ve yönetme kabiliyeti erkekle özdeşleştirilirken, zayıflık ve yönetilme durumları ise kadına atfedilmiştir (Akalm ve Baş, 2018, s. 113). Kohlberg gibi biliş teorisyenleri, bireylerin çocukluktan itibaren kendi toplumsal cinsiyetlerinin sabit olduğunu anlamalarıyla birlikte, aynı cinsiyetten oldukları kişilerin davranışlarını örnek alarak bilişsel tutarlılığı koruduklarını varsayar (Steeves, 2005, s. 133). Benzer şekilde Sancar (2017, s. 23-24), modern toplumlarda cinsiyete yönelik toplumsal eşitsizliklerin biyolojik farklılıklardan kaynaklandığı söylenebilir de, bu farkların insanlığın var olduğu andan itibaren mevcut olduğunun altını çizer. Ona göre toplumsal yaşam içerisinde farklı anlamlandırmalara maruz kalınmıştır. Örneğin, bir erkeğin asker olması ve bir kadının anne olması konusunda biyolojik farkların öne çıktığını, fakat, aslında bu farkın ideolojik olduğunu dile getirmiştir. Şöyle ki bazı mesleklerin ya da işlerin cinsiyete göre bireylerle özdeşleştirildiği söylenebilir. Çünkü meslekler aşağı yukarı her toplumda kadın ve erkeğe göre ayrılmaktadır. Geçmişten günümüze kadar cinsiyete yönelik kalıp yargılar erkekleri kamusal alana, iş hayatına, teknolojiye, bilime, yönetici konuma yöneltirken, kadınları anne, eş, ev işlerinden sorumlu ve aile bireylerinin bakımıyla ilgilenen kişi konumuna getirmiştir. Bundan dolayı kadınların yaşadıkları deneyimler de belirli alanlarla sınırlı kalmıştır. Bu durum ise cinsiyete dayalı kalıp yargıların kadınların ve erkeklerin tercih edebileceği meslekler üzerinde etkili olduğunu yansıtmaktadır (Tarhan, Gündüz ve Kılıç, 2014, s. 20).

Geçmişten günümüze kadar kadın ve erkek arasındaki eşitsizliğin hiyerarşiye dönüşmesi ve bu durumun erkekler lehine ilerlemesi kadını kamusal alan içerisinde ikinci plana atmıştır. Bir diğer ifadeyle kadınların geleneksel olarak üstlendiği içsel sorumluluklar, dışsal alana yönelmelerini engellemiştir (Türel ve Çağlar, 2010, s.19). Ataerkil sistem denilen erkek egemenliği altında olan bu düzende, yöneten, neyin nasıl yapılacağına karar veren, kural koyan hep erkekler olmuştur (Çetinkol, 2008, s. 17). Erkeklerin egemen olduğu toplum yapısında, kadınlarla ilgili kararlar çoğunlukla erkeksi görüşler doğrultusunda alınmakta ve erkekler tarafından kadınlara bazı hakların verilmesi, kadının ikincil bir konumda olmasına sebep olmuştur (Çağlar, 2011, s.67). Bu durum kadınların erkeklerle aynı mesleki eğitimi alsalar bile kariyerlerinde yükselmelerini engellemiştir. Diğer bir deyişle kadının mesleki beceri kazanmasının önüne geçilmiştir. Kadınların genel haklar ve özgürlüklerin kullanımı noktasında yoksunluklarını fark ederek, erkeklerle eşitlik konusundaki eksikliklerin giderilmesine yönelik talepleri, feminizmin varoluşunda belirleyici bir faktör olarak yer almıştır. Böylece kadınlar ezilen bir gruba ait olduklarını benimseyerek,

cinsiyet hiyerarşisini kırmaya yönelik girişimlerde bulunmaya başlamışlardır (Çakır, 2012, s. 417-418).

İngiltere’de 18.yüzyılda başlayan feminizm, kadın haklarının genişletilmesi ile cinsiyet eşitliğini sağlamaya çalışan bir toplumsal harekettir (Marshall, 2005, s. 240). Taş (2016, s. 163)‘a göre, feminizm, cinsiyet ayrımcılığına karşı duran, kadınların kamusal ve özel tüm alanlarda maruz kaldığı baskı ve tahakkümün ortadan kaldırılması gerektiğini savunan ve ataerkil yapılanmalara engel olarak kadınların meşru haklara erişmesi için mücadele eden bir yaklaşımdır. Tarih boyunca feminizm içerisinde farklı yaklaşımlar ortaya çıkmıştır. Liberal feminizm ise tarihteki ilk feminist kuramdır.

1.Liberal Feminizm

Liberal feminizm, liberal teoriden etkilenmiş olan, bir kuram olarak kabul edilmektedir. On yedinci yüzyılda gelişim gösteren doğal haklar kavramıyla yola çıkması, liberal feminizmin liberalizmden etkilenmiş olduğunu göstermektedir. Eşitlik, bireysellik, özgürlük ve rasyonalite ikisinin de ortak kavramlarıdır (Altınbaş, 2006, s. 23). 1789 Fransız Devrimi ile birey hakları ve özgürlükleri öncelikli hale gelmiş, devlet merkezli siyasal kalıplardan ziyade özgürlük ve eşitlik kavramları vurgulanmıştır. Her ne kadar yeni düzen bireye yönelik olarak şekillense de feminist bakış bireyin tanımlanmasında kadının konumuna dikkat çekmiştir (Demir, 1996, s. 5-6). Çünkü Fransız Devrimi’ne temel olan aydınlanma felsefesi, bireyi tanımlarken Ortaçağ’ın ataerkil söyleminden kendini ayıramamıştır. Aydınlanma felsefesi ile akla gelen bütün liberal düşünürlerin metinlerinde insan kelimesi ‘erkek’ anlamına gelmektedir (Çardak, 2012, s. 17). Kadının mülkiyet ilişkileri yönünden erkeğe bağlı olarak kabul edilmesi onlara ilişkin özel hak tanımlamalarının göz ardı edilmesine sebep olmuştur (Güneş, 2018, s. 144). Aydınlanma felsefesi, akıl ve duygu ikilemi ile kadını mağdur etmektedir. Bu açıdan bakıldığında erkekler, kamusal dünyanın akılla yönetilen öznesi iken; kadınlar, ahlak, inanç ve estetik gibi alanlarla sınırlandırılmış ve akıl dışı olarak nitelendirilen özel alana hapsedilmişlerdir (Donovan, 2016, s. 24).

Kadın hareketlerinin gelişmesine öncülük eden liberal feminizm, kamusal ve özel alan ayrımını vurgulayarak kadınların erkeklere nasıl bağımlı bırakıldıklarının farkına varmalarını sağlamıştır. Liberal feministler kadınların, siyasal ve yasal haklarını kazanmaları için mücadele etmişlerdir. Bunun yanı sıra onların toplumsal hayatta karşılaştıkları sosyal, kültürel ve ekonomik eşitsizliklerle ilgilenmişlerdir (Koloğlu, 2019, s. 59). Liberal feminizm temelde iki söylem üzerine kuruludur. Bunlardan ilki erkeklerle eşitlik, diğeri ise kadının özgür olmasıdır. Erkekler ile eşitlik, eğitim ve hukuk alanında, sosyal hayatta ve aile yaşamında eşitliği içermektedir (Öztürk, 2022, s. 33). Genel anlamda liberal feminist kuram, kadının sosyal bağımsızlığını ve özerkliğini elde edebilmesi için ekonomik hayata katılımının gerekliliğini ve bu süreçte mücadele edilmesini savunmaktadır (Şahin, 2006, s. 9).

On dokuzuncu yüzyıl ve yirminci yüzyıl başlarında birinci dalga feminist hareketini başlatan liberal feministler, hak ve özgürlük mücadelesi, eğitim hakkı, mülkiyet hakkı, eşit işe eşit ücret gibi taleplerde bulunmuşlardır. Özgürlük ve fırsat eşitliğini savunarak cinsiyetten ziyade zekâya önem vermişlerdir. Liberal Feministler kadın ile özdeşleştirilen ev işlerinin erkek ile ortak bir şekilde

gerçekleştirilmesini önermişlerdir (Akalin ve Baş, 2018, s. 115-117). Bu sayede kadınlar da ev dışına, kamusal alana çıkabileceklerdir. Bu noktada, kadın ve erkek arasındaki eşitsizliği kaldırmak için kız ve erkek çocukların farklılık gözetilmeksizin aynı eğitim imkânlarından eşit bir şekilde faydalanmalarını sağlayacak değişikliklerin yapılması gerektiğini vurgularlar. Böylece erkeklerle aynı eğitimi alan kadınların, cinsiyete bakılmaksızın aynı işleri yapabilmeleri mümkün olmaktadır (Yılmaz, 2012, s. 553). Dönemin öne çıkan kadın düşünürü, Mary Wollstonecraft 'Kadın Hakları Savunusu' kitabında kadınların cehaletten kurtulması için eğitim hakkı elde etmelerini, eşlerine bağımlı kalmamak için iş sahibi olmalarını, sosyal hayata dâhil olabilmek için medeni ve siyasi hakları kazanmalarını savunmuştur (Bensadon, 1990, s. 49). Toplumu değiştirecek olan eleştirel düşünüş için gereken tek şey eğitimidir (Karadoğan, 2015, s. 13). Şöyle ki, Wollstonecraft, kadınların eğitim olanaklarından faydalanamadıkları için eleştirel yeteneklerinin zayıf olduğunu düşünür ve bu nedenle iş paylaşımlarının da kadınların saygınlığını olumsuz etkileyerek akıllarını geliştirmekten alıkoyacağını öne sürer (Ecevit, 2011, s. 12). Tong (2006, s. 31) da 'Gerçek bir eğitim-erkeklerle sağlanan eğitimin aynısı- kendi gelişmesi ve büyümesi için kadınların sorumluluk yüklenmelerine müsaade edecektir' ifadesiyle eğitimin önemine vurgu yapmıştır. Sonuçta eğitim, erkeklerle aradaki farkı kadınlar lehine kapatabilecek bir güce sahiptir. Ait olduğu toplumun egemen zihnini, kendine özgü toplumsal güç dengesini yeniden üreten eğitim süreci bu açıdan önemlidir (Gök, 1990, s. 183).

Aynı eğitim alınmasına rağmen, cinsiyete dayalı kalıp yargıların kadınların ve erkeklerin seçebileceği meslekler üzerinde etkili olduğu daha önce dile getirilmiştir. Araştırma konusu kapsamında tarihsel süreç göz önünde bulundurulduğunda, iletişim araçlarında çalışanların, kendi ilgi ve çıkarları çerçevesinde bir iletişimin kurulmasına katkıda buldukları görülmektedir. Kadınların düşüncelerinin bu araçlara yansması, medyada istihdam eden kadın sayısının düşüklüğü nedeniyle, yirminci yüzyılın ikinci yarısına kadar mümkün olmamıştır. Dolayısıyla, çalışma ve uygulama pratikleri, medyanın işleyiş mekanizmalarının oluşturulma sürecinde erkekler tarafından belirlenmiştir. Sonraki dönemlerde, karar, yetki ve sorumluluk medyada çalışan kadın sayısının yükselmesine rağmen erkeklerde olmaya devam etmiştir (Aziz, 1994, s. 13). İkinci Dünya Savaşı sonrasında kadınlara hitap eden yayın organları tarafından gazeteciliğin kadınlar açısından uygun bir meslek olmadığı görüşü söz konusu olmuştur. 'Mademoiselle' adlı kadın dergisinde yayınlanan bir araştırmada, kadınların, gazetelerde yer alan kadın sayfaları dışında istihdam edebilmek için fazla duygusal oldukları ve stresli işlerin üstesinden gelemeyecek kadar sınırlarının zayıf olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Özsoy, 2016, s. 90). 1990'lı yılların başlarında Türkiye'de özel yayın gerçekleştiren kuruluşların sayılarının yükselmesiyle birlikte medya ve sinema alanında çalışan kadınların da sayılarında artış olmuştur. Bunun yanı sıra kadınların önceki konumlarına göre daha da yükseldikleri gözlenmiştir. Ancak kadınlar genellikle orta kademelerde, erkekler ise yönetimde konumlanmıştır (KSGM, 2008, s. 11). Orta düzeyli yönetici pozisyonundan üst kademeye geçemeyen kadınlar yayın departmanlarında, editörlük, yazı işleri ve magazin gibi alanlarda çalışmışlardır (Sarışın, 2020, s. 20).

Timisi (1996, s. 19, aktaran Özsoy, 2016, s. 91)'ye göre cinsiyet ayrımcılığına dayalı değerlendirmelerde iletişim fakültelerinden mezun olan kadınların gazetecilik ile karşılaştırıldığında reklamcılık, idari birim ya da halkla ilişkiler sektörlerinde daha fazla yer aldığı tespit edilmiştir. Bu da meslek konusunda toplum tarafından kadın ve erkeğe biçilen rollerin etkili olabileceğini göstermektedir. Bir mesleğe ilgi, bireye çocukluğundan beri sağlanan yaşantı zenginliği ile ortaya çıkmaktadır. Yani birey çocukluktan beri kendisine sağlanan fırsatlar çerçevesinde bir hedef koyabilmektedir. Yaşamın ilk yıllarında bireyler kişiliğini bulma sürecinde sahip olunan cinsiyet rollerinin de farkına varmaya başlarlar (Vatandaş, 2007, s. 34). Böylece ilerleyen zamanlarda seçecekleri meslekler de buna göre şekillenmektedir. Aile ve içinde yaşanılan toplum, hangi mesleklerin kadınlar ya da erkekler için uygun olduğu düşüncesinin yerleşmesinde önemli bir role sahiptir (Gökçen ve Kavas, 2018, s. 49). Genel anlamda çocukluktan itibaren beklentilerin cinsiyet temelinde iletilmesi yani toplumsal cinsiyet kalıp yargıları çerçevesinde sunulması, bireyin kendisini tanıma ve yeteneklerini fark etme sürecinde sınırlayıcı olmaktadır. Bu nedenle meslek seçimleri doğru bir şekilde yapılamamaktadır.

2.Konu ile ilgili çalışmalar

Hayatın her alanında etkisi devam eden toplumsal cinsiyet rolleri geçmişten günümüze kadar sürekli tartışılan bir konu olmuştur. Kadın ve erkeğin kalıplaşmış rolleri, kamusal alanda kadın, kadının yaşadığı zorluklar toplumsal cinsiyet kapsamında yapılan çalışmaları da artırmıştır.

Yapılan bir araştırmada, lise öğrencilerinin meslek seçimleri üzerinde toplumsal cinsiyet rollerinin etkisini ölçmek için 'Meslek Seçiminde Toplumsal Cinsiyetin Rolü Ölçeği' geliştirilmiştir. Saha araştırması yönteminin kullanıldığı çalışmada 9,10,11 ve 12. sınıf öğrencilerinden oluşan iki farklı araştırma grubundan veri toplanmıştır. Araştırma 2017-2018 eğitim öğretim yılının birinci ve ikinci dönemi ile sınırlandırılmıştır. Verilerin toplanma aşamasında kariyer denetim odağı ölçeği ve toplumsal cinsiyet algısı ölçeğinden faydalanılmıştır. Araştırma sonucunda meslek seçiminde toplumsal cinsiyet rollerinin iki faktörlü bir yapıya (geleneksel ve eşitlikçi şeklinde) sahip olduğu bilgisine ulaşılmıştır (Gökçen ve Kavas, 2018, s. 48).

Bir başka çalışmada iş yaşamındaki mobbing olgusunun kadınlar üzerindeki etkisi ele alınmıştır. Nitel araştırma yönteminin tercih edildiği çalışmada görüşme tekniği ile veriler toplanmıştır. Antalya Gazeteciler Cemiyeti'ne bağlı 12 yerel gazeteden muhabir pozisyonunda çalışan altı kadın ve altı erkek örneklem olarak seçilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular liberal feminist yaklaşım çerçevesinde değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda, kalıplaşmış toplumsal cinsiyet rolleri nedeniyle mobbinge maruz kalan kadınların iş ve özel hayatlarının olumsuz anlamda etkilediği ortaya koyulmuştur. Erkek çalışanlar yaşanan durumun basın sektörünün zorlu çalışma koşullarından kaynaklandığını dile getirmiştir (Koloğlu, 2019, s. 5).

'Popüler Kültürde Kadın Kütüphanecilerin İmajı: Feminist Bir Yaklaşım' başlıklı derleme çalışmada kadın kütüphanecilerin imajı feminist bir perspektif ile ele alınmıştır. Araştırmada kütüphanecilik mesleğine ve kadın kütüphanecilere olumsuz bir şekilde yaklaşıldığı ve profesyonel bir meslek olarak algılanmadığı

sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra söz edilen olumsuz imajların ortadan kaldırılması için çözüm önerileri sunulmuştur (Yılmaz, 2012, s. 548).

Yapılan bir diğer çalışmada ise toplumsal cinsiyet yargılarının oluşmasında dinin etkisini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmada ‘Din kadının statüsünü düşürücü bir etkidir’ düşüncesinin önyargı mı yoksa toplumsal bir gerçeklik mi olduğu sorusu sorulmuştur. Saha araştırmasının yapıldığı çalışmada Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Erzurum Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi ve Bitlis Eren Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nde 644 öğrenciye anket uygulanmıştır. Anket ile toplanan veriler sonucunda, dinin toplumsal cinsiyete yönelik tutumlar konusunda etkili bir faktör olduğu varsayımı doğrulanmıştır (Keskin, 2019, s. 4).

Yapılan bir araştırmada, sponsorluk çalışmalarındaki cinsiyetçi yaklaşım ele alınmıştır. Erkek egemenliğinde bulunan spor alanında kadın sporcu ve takımlarının ikinci planda bırakılması araştırmanın problemi olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda sponsorluk çalışmalarında kadınların spor alanındaki beklentileri ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Çalışmada betimsel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örnekleme, A Milli Kadın Voleybol Takımı, Beşiktaş Kadın Futbol Takımı-Avon İşbirliği, P&G A Milli Futbol Takımları Sponsorluğu, Adidas-Amerika Birleşik Devletleri Voleybol Milli Takımlar Sponsorluğu, Burger King Steveage FC Sponsorluğu’dur. Çalışmanın sonucunda nitelik ve yaklaşım açısından Türkiye’deki kadın spor takımlarının sponsorları ve dünyadaki kadın spor takımlarının sponsorları arasında farklar olduğu anlaşılmıştır. Türkiye’de kadın spor takımlarına sponsor olan markalar kadınlara yönelik ürünler (Vestel, Porçöz, Orkid) arasından seçilirken, Dünya’da Burger King/Burger Queen, Adidas gibi markaların kadın sporcuları temsil ettiği görülmektedir. Bu konudaki beklentiler ise kadın sporculara veya kadın takımlarına cinsiyetçi yaklaşımdan uzak markaların sponsor olmasıdır (Öztürk, 2022).

Toplumsal cinsiyet rollerinin gereği olarak ev içinde yapılan işlerin yerine getirilmesinde kadın sorumlu tutulduğu için ‘ev işçiliği’ kadınlara yönelik bir meslek olarak kabul edilmektedir. Kadınların istihdam alanındaki cinsiyetçi söylemlerle eşitsizliğe ve emek sömürüsüne maruz kaldığını problem olarak belirleyen bir araştırmada, ‘Çalışma ve ev hayatında toplumsal cinsiyet eşitsizliği nasıl üretilmektedir?’ sorusu sorulmuştur. Saha araştırması yapılan çalışmada nitel veri toplama teknikleri (gözlem, görüşme ve doküman analizi) kullanılmıştır. Kolayda örneklem yöntemi ile İstanbul Pendik’te gündeliğe giden kadınlardan iki kişiye ulaşılmıştır. Sonrasında kartopu örnekleme yöntemi ile aynı sektörde çalışan diğer kadınlarla iletişim kurulmuştur. Toplamda 20 kadın ile görüşülmüştür. Araştırma sonucunda kadınların ev işlerini çalışabilecekleri en iyi iş olarak tanımladıkları, bu nedenle cinsiyetçi iş bölümünün sürdürüldüğü, kadının hem kamusal alanda çalışması hem de ev içerisindeki işleri yerine getirmesiyle toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin tekrardan üretildiği ortaya konulmuştur (Keskin, 2019, s. 5).

Bir diğer çalışma liberal feminizm çerçevesinde kadınların eşit statüye kavuşamadıklarını problem olarak görmektedir. Araştırmada hukuki ve siyasi

eşitlik konusunda üniversiteler (Merkezi, Devlet, Özel) arasındaki farkı ortaya çıkarmak için anket kullanılmıştır. Rastgele (orantısız) olarak her üç üniversiteden 335 kız öğrenci seçilmiştir. Çalışmada, kadınların eşit statüye kavuşmaları liberal feminizm çerçevesinde hukuki eşitlik ve siyasi farkındalık şeklinde iki boyut üzerinden değerlendirilmiştir. Hukuki eşitliğin sağlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Fakat, siyasal farkındalığın kız öğrenciler üzerine yansımada farklılıklar görülmüştür (Mishra ve Bohra, 2019, s. 640).

Bir başka çalışmada, Türkiye’de yaşamlarını sürdüren kadınların işgücüne katılmalarını etkileyen, hatta engel olan temel olgular olduğu örneklerle ve karşılaştırmalarla ortaya koyulmuştur. Feminist teori ve araştırmalar kapsamında anlayışlar, kavrayışlar ve olgular göz önünde alınarak bir çerçeve oluşturulmuştur. Türkiye'nin işgücü içerisinde kadın emeğinin rolü, cinsiyet ayrımcılığı bağlamında incelenmiştir. Bunun sonucunda kadının çalışma kararlarına etki eden faktörler yaş, evlilik, eğitim, ücretler, göç, annelik gibi konularla tartışılmıştır (Karadoğan, 2015, s. 1).

Yapılan araştırmada, öğrencilerin cinsiyet ayrımcılığı konusunda spor gazeteciliğine yönelik düşüncelerinin ortaya çıkarılması hedeflenmiştir. 20 sorudan oluşan veri toplama formu hazırlanmıştır. Araştırmanın evrenini Türkiye’de vakıf üniversiteleri dışında iletişim fakültelerinin gazetecilik bölümünde eğitim gören yaklaşık 8000 öğrenci oluşturmaktadır. Oransız örnekleme yöntemi ile Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi bünyesindeki iletişim fakültelerinin gazetecilik bölümlerinde eğitim gören 237 öğrenci araştırmaya dahil edilmiştir. Çalışmanın sonuçlarına bakıldığında, araştırmada yer alan gazetecilik bölümü öğrencileri, spor medyasında kadın gazetecilerin daha fazla olması gerektiğini ifade etmiştir. Bunun yanı sıra spor gazetecisi konumunda sektörde yer almak istediklerini belirtmişlerdir. İletişim fakültelerinde okuyan kız ve erkek öğrenciler, spor gazeteciliği alanında cinsiyet ayrımının olmaması gerektiğini düşünmektedir. Gazeteci adaylarının medyada çalışma konusundaki görüşleri, inşa edilen toplumsal cinsiyet anlayışını reddettikleri anlamına gelmektedir. Fakat, cinsiyet çerçevesinde yapılan analizlerde erkek öğrencilerin futbol ve spor medyasına yönelik ilgileri kız öğrencilere oranla yüksek çıkmıştır. Dolayısıyla spora dair aktarım yapan medyanın maskülen bir yapıda olduğu teyit edilmiştir (Özsoy, 2016, s. 85).

Bir başka çalışmada öğrencilerin meslek seçimlerinde etkili olan faktörler ile eğitim fakültesi içerisinde yerleştikleri programdan memnuniyet düzeyleri ortaya konulmuştur. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nin farklı lisans programlarına kayıtlı öğrenciler (424) araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Anket tekniği ile veriler toplanmıştır. Analizler sonucunda, meslek seçimlerine etki eden faktörler sırasıyla mesleğe olan ilgi, yeteneğe uygunluk, cinsiyete uygunluk, sınav puanı, iş bulma imkânı ve ailedir. Tercih faktörleri arasında yalnızca cinsiyete uygunluk faktörüne ilişkin verilen cevaplarda kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür (Şeker ve Çapri, 2020, s. 1).

Yapılan bir araştırmada, toplumsal cinsiyet eşitsizliği kapsamında nitel tanımlayıcı bir yöntem kullanılarak, edebi bir eser üzerinden içsel unsurlar analiz

edilmeye çalışılmıştır. Özellikle eserin ana karakteri, çatışmalar, liberal feminizm değerleri ön planda tutulmuştur. Araştırmanın temel bulguları ile ana karakterin dinamik bir karakter olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kadınların evde kalması ve kocalarının sözlerine uymaları gerektiğine inanılan bir toplum içinde yaşayan ana karakter süreç içerisinde bir değişime uğramıştır. Yaşadığı bazı olaylardan sonra kendi ile baş başa kalarak bir çatışmaya girmiş sonunda da bir birey olduğunun farkına vararak 'özgürlüğe' kavuşmuştur (Kusuma, 2015).

Bir diğer çalışmada, cinsel şiddete odaklanan feminist bir kampanya olarak #MeToo'nun Birleşik Krallık basınındaki ilk 6 aylık (11 Ekim 2017 ile 31 Mart 2018 arasında) haberleri incelenmiştir. Araştırma, gazetelerin kampanyanın etkinliğini artırmada nasıl önemli bir rol oynadığını ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Yöntem olarak içerik analizi kullanılmıştır. Kampanyayı destekleyen terimler dikkate alınarak bir kodlama çerçevesi tasarlanmıştır. Yayın, genel ton, makalenin odak noktası, ana sektör/endüstri/çalışma bağlamı ele alınan ve sunulan çözüm türleri çerçeveye dahil edilmiştir. Spss kullanılarak frekans ve çapraz tablo oluşturulmuş ve bunlar üzerinden analiz gerçekleştirilmiştir. Temel bulgulara bakıldığında, Birleşik Krallık Basını'nın, hareketin görünürlüğünü sosyal medyanın ötesine taşıyarak genişlettiği görülmüştür. Bunun yanı sıra, kadınların ve kız çocuklarının sesleri küresel olarak daha görünür ve duyulabilir hale gelmiştir (Benedictis, Orgad ve Rottenberg, 2019, s. 1).

Liberal, radikal ve sosyalist bakış açısı üzerinden toplumsal cinsiyet, eğitim alanındaki eşitsizliklerin ele alındığı başka bir çalışmada teorik bilgiler kapsamında karşılaştırmalar yapılmıştır. Kadınların toplum içindeki koşulları değiştirilirse eğitimsel olarak da önemli değişimlerin yaşanabileceğine değinilmiştir. Araştırma sonucunda, feminist bakış açılarının kadınları ana referans olarak kabul etmesinde görüşlerinin örtüştüğü fakat kadınların rolleri konusunda önemli ölçüde farklılıklar gösterdikleri bilgisine ulaşılmıştır. Bunların yanı sıra kadınlar için gerçekten özgürleştirici bir eğitimin sağlanması konusunda sınırlı davranıldığından söz edilmiştir (Stromquist, 1990, s. 137).

Toplumsal hayatta gözlemlenebilen cinsiyet eşitsizliğini problem olarak gören bir başka çalışmada, cinsiyet eşitsizliklerinin çeşitli edebi eserlerde nasıl yer aldığı incelenmiştir. Feminist düşünceler kapsamında karşılaştırmalı bir edebiyat çalışması yapılmıştır. Dört tür edebi eser ele alınmıştır: drama, düzyazı (öykü), film ve şiir. 20. ve 21. yüzyılın edebi eserleri karşılaştırılmıştır. Çalışmada sosyolojik yaklaşım uygulanmıştır. Araştırmanın temel bulgularına bakıldığında, eserlerde cinsiyet eşitsizliğinin ve feminist düşüncelerin ikili karşıtlıklar halinde bulunduğu ifade edilmiştir. Fakat, feminizmin git gide daha fazla destek aldığı ortaya koyulmuştur. Yüzyılların ilerlemesiyle birlikte feminist düşünceler güçlenmiştir. Sosyal ve kültürel değerler ise hem feminizm hem de toplumsal cinsiyet eşitsizliği olgusunda değişimlere sebep olmuştur (Hambur ve Nurhayati, 2019, s. 183).

Bir diğer çalışma Türkiye'de, toplumsal cinsiyet rolleri, kadının işgücüne katılımı ve kadın yoksulluğu ile gelir eşitsizliği arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla literatür taraması modeli kullanılarak yapılmıştır. Gelir dağılımı ve gelir eşitsizliği kavramlarına odaklanılan bu çalışmada, toplumsal cinsiyet kavramının ve kadınların konumunun da ele alındığı görülmektedir. Çeşitli

istatistiksel veriler kullanılarak kadının işgücüne katılımı ve yoksulluğu, gelir eşitsizliği ve toplumsal cinsiyet rolleri açısından analiz edilmiştir. Çalışmada küresel ve ulusal kuruluşların raporlarına ve istatistiklerine de yer verilmiştir. Araştırma sonucunda ise sahip olunan toplumsal cinsiyet rollerinin kadının çalışmasının önünde engel olduğu ve gelir eşitsizliklerini ortaya çıkardığı tespit edilmiştir (Turgut, 2019).

3. Metodoloji

Araştırmada toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının iletişim fakültesinde eğitim gören üniversite öğrencilerinin meslek seçimleri üzerindeki etkisi irdelenmeye çalışılmıştır. Bu süreçte öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine dönük algılarının tespiti açısından keşfedici araştırma modeli kullanılmıştır. Bunun yanı sıra öğrencilerin toplumsal cinsiyet algıları ile meslek seçimleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmada nicel araştırma yöntemi tercih edilmiştir.

3.1. Araştırma Soru ve Hipotezleri

Araştırma sorusu 1

Meslek seçiminde toplumsal cinsiyet rolleriyle ilgili boyutlar nelerdir?

Araştırma hipotezi 1

H₀ Toplumsal Cinsiyet rolleri meslek seçiminde etkili değildir.

H₁ Toplumsal Cinsiyet rolleri meslek seçiminde etkilidir.

Araştırma hipotezi 2

H₀ Üniversite öğrencilerinin cinsiyetleri toplumsal cinsiyet rollerinin tanımlanmasında etkili değildir.

H₁ Üniversite öğrencilerinin cinsiyetleri toplumsal cinsiyet rollerinin tanımlanmasında etkilidir.

Araştırma hipotezi 3

H₀ Üniversite öğrencilerinin cinsiyetleri ile eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolünün tanımlanmasında anlamlı bir fark yoktur.

H₁ Üniversite öğrencilerinin cinsiyetleri ile eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolünün tanımlanmasında anlamlı bir fark vardır.

Araştırma hipotezi 4

H₀ Üniversite öğrencilerinin cinsiyetleri ile geleneksel toplumsal cinsiyet rolünün tanımlanmasında anlamlı bir fark yoktur.

H₁ Üniversite öğrencilerinin cinsiyetleri ile geleneksel toplumsal cinsiyet rolünün tanımlanmasında anlamlı bir fark vardır.

3.2. Araştırmanın Uygulanması ve Örneklem

Araştırma Süleyman Demirel Üniversitesi İletişim Fakültesinde yapılmıştır. Kolayda örneklem yöntemi kullanılmıştır. Gazetecilik, Görsel ve İletişim Tasarımı, Halkla İlişkiler ve Tanıtım, Radyo Televizyon ve Sinema bölümlerinde öğrenim gören 225 öğrenci ile sınıf ortamında yüz-yüze anket çalışması gerçekleştirilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Anket formu, öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini tespit etmeye dönük sorulardan ve Mahmure Gökçen ve Aysenur Büyükgöze Kavas (2018, s. 47-67)'in geliştirdiği 'Meslek Seçiminde Toplumsal Cinsiyetin Rolü Ölçeği'nden oluşmaktadır. Bunların yanı sıra öğrencilerin liberal feminizmin savunusu konusundaki görüşlerini tespit etmeye yardımcı 'kadın ve erkeğin toplumsal rolleri' ile ilgili hazırlanmış çoklu ölçek maddeleri yer almaktadır. Ölçeklerde 5'li Likert Ölçeğiyle cevaplar alınmıştır. Cevaplar "hiç katılmıyorum" 1, "çok az katılıyorum" 2, "biraz katılıyorum" 3, "çoğunlukla katılıyorum" 4 ve "tamamen katılıyorum" 5 şeklinde kodlanmıştır.

3.4.Verilerin Analizi ve Kullanılan Testler

Araştırmada elde edilen verileri analiz etmek için SPSS programı kullanılmıştır. Öncelikle kullanılan ölçek üzerinde doğrulayıcı faktör analizi gerçekleştirilmiştir. Bunun yanı sıra betimleyici analizler, Çoklu Regresyon Analizi, Bağımsız Örneklem T Testi ve Tek Yönlü Anova Testi gerçekleştirilmiştir.

3.5.Etik Kurul Onayı

Araştırma Süleyman Demirel Üniversitesi Etik Kurulunun 30.11.2022 Tarih ve E-87432956-050.99-401483 Sayılı Bilimsel Çalışma Onayı ile yürütülmüştür.

4.Bulgular

4.1.Betimleyici İstatistikler

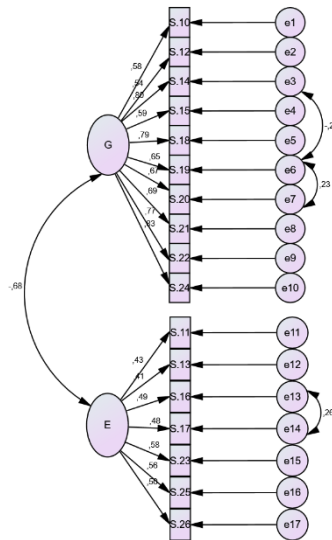
Araştırmaya katılan öğrencilerin %41,8'i erkeklerden, %58,2'si kadınlardan oluşmaktadır. Katılımcıların %17,3'ünün aylık harcaması 0-1200 TL, %61,8'inin aylık harcaması 1500-3500 TL, %18,2'sinin 4000-6000 TL, %1,8'inin 7000-9000 TL, %0,9'unun ise 10000-15000 TL arasındadır. Öğrencilerin %38,7'si Gazetecilik, %23,1'i Halkla İlişkiler ve Tanıtım, %11,1'i Görsel ve İletişim Tasarımı, %27,1'i ise Radyo Televizyon ve Sinema bölümünde okumaktadır. Yaş aralıklarına bakıldığında ise, öğrencilerin %83,1'i 18-22 yaş, %13,3'ü 23-27 yaş, %3,6'sı ise 28-44 yaş aralığındadır. Öğrencilere yaşamlarının çoğunu nerede geçirdikleri sorulmuştur. %27,6'sı ilde, %30,7'si ilçede, %33,3'ü büyük şehirde, %8,4'ü ise köyde yaşadıklarını söylemiştir. Öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna bakıldığında, %42,7'sinin annesi ilkokul, %25,3'ünün annesi ortaokul, %24,9'unun lise, %6,7'sinin üniversite, %0,4'ünün ise lisansüstüdür. Öğrencilerin babalarının eğitim durumu ise şu şekildedir; %26,2'si ilkokul, %28,9'u ortaokul, %30,7'si lise, %13,8'i üniversite, %0,4'ü ise lisansüstüdür. Öğrencilerin %39,1'inin annesi çalışmakta, %60,9'unun ise çalışmamaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin %2,7'si bölüm tercihlerinde cinsiyet faktörünün etkili olduğunu söylemiştir. %97,3'ü ise bu soruya hayır cevabını vermiştir.

4.2.Meslek Seçiminde Toplumsal Cinsiyetin Rolüne İlişkin Doğrulayıcı Faktör Analizi

Mahmure Gökçen ve Aysenur Büyükgöze Kavas (2018, s. 47-67) tarafından geliştirilen iki alt boyut ve toplam 17 maddeden oluşan meslek seçiminde toplumsal cinsiyetin rolü ölçeğinin (10 maddelik geleneksel cinsiyet rolü ve 7

maddelik eşitlikçi cinsiyet rolü) birinci düzey faktöriyel yapısı, AMOS 24 programı kullanılarak test edilmiştir. Yani iki faktöre sahip meslek seçiminde toplumsal cinsiyetin rolü ölçeği ile toplanan verilerin ölçek modeline uygunluğunu ve geçerliliğini test etmek için doğrulayıcı faktör analizi (DFA) gerçekleştirilmiştir.

Meslek Seçiminde Toplumsal Cinsiyetin Rolü DFA'da iki değişken ve 17 madde 0,400'den daha büyük faktör yükleriyle gruplanmıştır. Model uyum değerlerinin daha iyi sonuç vermesi bakımından düzeltme indekslerine bakılmış ve bu indekslerde madde 6 ile madde 7'nin, madde 3 ile madde 6'nın, madde 13 ile madde 14'ün hata varyanslarının birleştirilmesinin yararlı olacağı görülmüştür. Yapılan düzeltme işlemi sonrasında ulaşılan model uyum değerlerinin (CMIN/DF=1,834; RMSEA= ,061; CFI=,931; GFI=,906 NFI=,861) meslek seçiminde toplumsal cinsiyetin rolü modeli ile elde edilen verilerle uyumlu olduğu görülmektedir (Simon vd. 2010, s. 239). Yani sonuçlar araştırmadan elde edilen verilerin meslek seçiminde toplumsal cinsiyetin rolü ölçeğinin öngörülen kuramsal yapısı (iki faktörlü) ile uyuştuğunu göstermektedir.

CMIN=5.442; DF=4; CMIN/DF=1,834; RMSEA= ,061; CFI=,931; GFI=,906; NFI=,861

Grafik 1: Meslek Seçiminde Toplumsal Cinsiyetin Rolü DFA Sonuçları

(G:geleneksel cinsiyet rolü ve E:eşitlikçi cinsiyet rolü)

Toplam 17 maddeden oluşan ölçeğin standardize edilmiş regresyon yükleri incelendiğinde meslek seçiminde geleneksel cinsiyet rolü için 0,54 ile 0,83 meslek seçiminde eşitlikçi cinsiyet rolü için 0,41 ile 0,58 arasında değiştiği görülmektedir (Grafik 1). İki faktör arasındaki korelasyon katsayısı ise -0,68'dir.

4.3.Araştırmaya Katılanların Liberal Feminizmin Savunusu Konusundaki Görüşleri

İletişim fakültesi öğrencilerinin liberal feminizmin savunusu hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi amacıyla 9 maddeden oluşan çoklu ölçek hazırlanmıştır. Cevaplar 5'li Likert Ölçeğiyle alınmıştır. Ölçeklerde yer alan maddeler kadın ve

erkeğin toplumsal rolleri ile ilgilidir ve liberal feminizmin savunduğu ve savunmadığı yargıları içermektedir.

Tablo 1. Kadın ve Erkeğin Toplumsal Rollerini

	Katılımcı Sayısı	En Düşük Değer	En Yüksek Değer	Ortalama Değerler	Standart Sapma
Evde erkeğin sözü geçmelidir.	225	1,00	5,00	1,5822	1,05375
Eşit eğitim kadın ve erkek arasındaki eşitsizliği ortadan kaldırır	225	1,00	5,00	3,5156	1,30964
Kamusal alanda kadın ve erkek eşittir	225	1,00	5,00	3,8000	1,48805
Çocuk bakımından sorumlu kişi annedir	225	1,00	5,00	1,9378	1,19360
Ev içinde eşit rol paylaşımı kadın erkek eşitliği için önemlidir	225	1,00	5,00	4,5467	,95842
Evin geçiminden erkek sorumludur	225	1,00	5,00	1,9467	1,26660
Yemek, çamaşır gibi ev işlerinden kadın sorumludur	225	1,00	5,00	1,7156	1,10558
Ailenin dışarıdaki temsili erkek tarafından gerçekleştirilir	225	1,00	5,00	1,8178	1,23478
Ev içindeki ve dışındaki tüm sorumluluklardan kadın ve erkek birlikte sorumludur	225	1,00	5,00	4,6978	,85942

Liberal Feminizmin savunmadığı görüşlerden biri olan ilk madde ‘Evde erkeğin sözü geçmelidir’ yargısıdır. Araştırmaya katılım sağlayanların bu maddeye cevap verme ortalaması 1,582’dir. İkinci madde olan ‘Çocuk bakımından sorumlu kişi annedir’ yargısının ortalaması 1,937’dir. Üçüncü maddede ise, ‘Evin geçiminden erkek sorumludur’ yargısı yer almaktadır. Bu maddenin ortalaması 1,946’dir. Araştırmaya katılanlara sorulan dördüncü yargı ‘Yemek, çamaşır gibi ev işlerinden kadın sorumludur’ maddesidir. Bunun ortalaması 1,715’dir. Liberal feminizmin savunmadığı görüşü içeren son yargı ise ‘Ailenin dışarıdaki temsili erkek tarafından gerçekleştirilir’ şeklindedir. Bu maddenin ortalaması 1,817’dir. Liberal feminizmin kadın ve erkeğin toplumsal rolleri konusunda savunmadığı maddelere verilen cevapların ortalamaları göz önünde bulundurulduğunda öğrencilerin en çok ‘Evin geçiminden erkek sorumludur’ yargısına katıldığı görülmektedir. ‘Evde erkeğin sözü geçmelidir’ yargısına ise diğer maddelere göre daha az katılım sağlanmıştır.

Liberal Feminizmin savunduğu görüşlere baktığımızda bunlardan ilki ‘Eşit eğitim kadın ve erkek arasındaki eşitsizliği ortadan kaldırır’ maddesidir. Ortalaması 3,515 şeklindedir. İkinci yargı ‘Kamusal alanda kadın ve erkek eşittir’

ifadesidir. Bu maddenin ortalaması 3,800'dür. Araştırmaya katılanlara yöneltilen üçüncü yargı 'Ev içinde eşit rol paylaşımı kadın erkek eşitliği için önemlidir' maddesidir. Ortalaması ise 4,546'dır. Sonuncu yargı 'Ev içindeki ve dışındaki tüm sorumluluklardan kadın ve erkek birlikte sorumludur' ifadesidir. Bunun ortalaması ise 4,697'dir. Liberal feminizmin kadın ve erkeğin toplumsal rolleri konusunda savunduğu maddelere verilen cevapların ortalamaları göz önünde bulundurulduğunda en çok katılım sağlanan madde 'Ev içindeki ve dışındaki tüm sorumluluklardan kadın ve erkek birlikte sorumludur' yargısıdır. 'Eşit eğitim kadın ve erkek arasındaki eşitsizliği ortadan kaldırır' maddesine ise daha az katılım sağlanmıştır.

Genel olarak bakıldığında ise ölçekte yer alan liberal feminizmin savunduğu 'Eşit eğitim kadın ve erkek arasındaki eşitsizliği ortadan kaldırır', 'Kamusal alanda kadın ve erkek eşittir', 'Ev içinde eşit rol paylaşımı kadın ve erkek eşitliği için önemlidir', 'Ev içindeki ve dışındaki tüm sorumluluklardan kadın ve erkek birlikte sorumludur' şeklinde sıralanan maddelerin ortalamaları liberal feminizmin savunmadığı 'Evde erkeğin sözü geçmelidir', 'Çocuk bakımından sorumlu kişi annedir', 'Evin geçiminden erkek sorumludur', 'Yemek, çamaşır gibi ev işlerinden kadın sorumludur', 'Ailenin dışarıdaki temsili erkek tarafından gerçekleştirilir' şeklinde sıralanan maddelerin ortalamalarına göre daha yüksektir. Bu bakımdan araştırmaya katılan öğrencilerin liberal feminizmin savunusuna yakın bir görüşe sahip oldukları ifade edilebilir.

4.4. Verilerin Normallik Dağılımına İlişkin Bulgular

Verilerin normal dağılımına bakıldığında eşitlikçi cinsiyet rolü faktörünün, geleneksel cinsiyet rolü faktörünün, kadın ve erkeğin toplumsal rollerinden oluşan çoklu ölçeğin normal dağılmadığı görülmektedir ($p < 0,05$). Bunun üzerine skewness ve kurtosis değerlerine bakılmıştır. Bazı kaynaklara göre kabul gören değerler farklılık göstermektedir. Tabachnick ve Fidel (2013, s. 78-83), bu değerleri +1.5 ile -1.5 arasında olduğunda; George ve Mallery (2010) ise, +2.0 ile -2.0 şeklinde normal kabul eder. Eşitlikçi cinsiyet rolü faktöründe skewness değeri '-1,072' kurtosis '1,232' şeklindedir. +1.5 ve -1.5 arasında yer aldığı için verilerin normal dağılım gösterdiği kabul edilmektedir. Geleneksel cinsiyet rolü faktöründe skewness değeri '1,595' kurtosis '2,421' dir. Liberal feminist yaklaşım bağlamında oluşturulan kadın ve erkeğin toplumsal rollerini yansıtan çoklu ölçeğin skewness değeri '0,500' kurtosis değeri ise '0,082' dir. Bunun sonucunda da verilerin normal dağılımı sağladığı tespit edilmiştir ve elde edilen verilerin analizinde parametrik testler kullanılmıştır.

4.5.Sosyo-Demografik Değişkenler ile Faktörler Arası Farklar

Çalışmada araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyeti, yaşı, bölümü, aylık ortalama gelirleri, annelerinin eğitim durumu, babalarının eğitim durumu, yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yer ve annelerinin çalışma durumlarına yönelik algıları arasında gerçekleşen anlamlı farkların ele alınması için söz konusu değişkenler arasında ANOVA ve Bağımsız Örneklem T-Testi yapılmıştır.

Cinsiyet değişkenine göre eşitlikçi ve geleneksel cinsiyet rollerine ilişkin görüşler farklılaşıyor mu? sorusuna cevap verebilmek için Bağımsız Örneklem T Testi gerçekleştirilmiştir.

Tablo 2. Cinsiyetlere Göre Geleneksel ve Eşitlikçi Cinsiyet Rollerini Değişkenleri

	Cinsiyet	N	Mean	Std.Deviation	p	df
Geleneksel	Erkek	94	2,0415	,89712	,000	223
	Kadın	131	1,3435	,57420		
Eşitlikçi	Erkek	94	3,9043	,76211	,011	223
	Kadın	131	4,4798	,64330		

Bağımsız Örneklem T Testi ile eşitlikçi ve geleneksel cinsiyet rollerini değişkenleri farklı cinsiyetlere göre karşılaştırılmıştır. İstatistiksel açıdan cinsiyetler arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır ($p < 0,05$). Geleneksel cinsiyet rollerinde erkeklerin ortalama değerleri kadınlara göre daha yüksektir. Eşitlikçi cinsiyet rollerine bakıldığında ise kadınların ortalama değerlerinin erkeklerden daha fazla olduğu görülmektedir (Tablo 1).

Ulaşılan sonuca bakıldığında erkeklerin geleneksel cinsiyet rollerini kadınlara göre daha fazla tercih etmesi toplumdaki cinsiyet rollerinin kabul edilmiş olduğunu göstermektedir. Toplumsal yapı erkeği ve kadını farklı davranış kalıpları içine sokmakta ve görevler yüklemektedir (Tekin ve Değirmenci, 2022, s. 187). Ataerkil bir aile yapısına sahip olan Türkiye’de toplumsallaşma sürecinde bireyler belirli cinsiyet kalıpları içerisine sokulmuştur. Korkmaz (2022, s. 54), ataerkil zihniyetin geleneksel toplumların en belirgin özelliği olduğunu dile getirir ve bu nedenle toplumun tüm kurumlarının bu düşünce yapısı üzerine kurulduğunu ifade eder.

Tablo 3. Yaş Gruplarına Göre Geleneksel ve Eşitlikçi Cinsiyet Rollerini Değişkenleri

	Yaş Grupları	N	Mean	Std. Deviation	df	p
Geleneksel	18-22 yaş	187	1,6112	,78283	2	,112
	23-27 yaş	30	1,8767	,95797		
	28-44 yaş	8	1,2875	,36815		
Eşitlikçi	18-22 yaş	187	4,2361	,74056	2	,969
	23-27 yaş	30	4,2429	,87433		
	28-44 yaş	8	4,3036	,74984		

Geleneksel ve eşitlikçi cinsiyet rollerini arasında katılımcıların yaş gruplarına göre farklılık olup olmadığını tespit edebilmek amacıyla Tek Yönlü Anova Testi uygulanmıştır. Toplamda 3 farklı grubun bulunduğu örnekleme dair tanımlayıcı istatistiksel veriler Tablo 2’de yer almaktadır. Elde edilen bulgular ışığında gerçekleştirilen test neticesinde öğrencilerin yaşlarına göre geleneksel ($p = 0,112$) ve eşitlikçi ($p = 0,969$) cinsiyet rollerinde anlamlı bir farklılık olmadığı anlaşılmıştır ($p > 0,05$).

Tablo 4. Eğitim Görülen Bölüme Göre Geleneksel ve Eşitlikçi Cinsiyet Rollerini Değişkenleri

	Bölüm	N	Mean	Std. Deviation	df	p
Geleneksel	Gazetecilik	87	1,6322	,81047	3	,739
	Halkla İlişkiler ve Tanıtım	52	1,6077	,69419		
	Görsel ve İletişim Tasarımı	25	1,8000	,93050		
	Radyo Televizyon ve Sinema	61	1,5951	,83375		
Eşitlikçi	Gazetecilik	87	4,3629	,67423	3	,003
	Halkla İlişkiler ve Tanıtım	52	4,2775	,63094		
	Görsel ve İletişim Tasarımı	25	3,7429	1,04328		
	Radyo Televizyon ve Sinema	61	4,2342	,74003		

Katılımcıların okudukları bölümlere göre geleneksel ve eşitlikçi cinsiyet rolleri arasındaki farkı tespit edebilmek amacıyla Tek Yönlü Anova Testi uygulanmıştır. Toplamda 4 farklı grubun bulunduğu örnekleme dair tanımlayıcı istatistik veriler Tablo 3'de verilmiştir. Elde edilen bulgular ışığında gerçekleştirilen test neticesinde öğrencilerin bölümlerine göre geleneksel cinsiyet rollerinde anlamlı bir farklılık olmadığı anlaşılırken ($p=0,739$); eşitlikçi cinsiyet rollerinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p=0,003$). Bu anlamlı farkın hangi bölümlerden kaynaklandığını tespit etmek amacıyla post hoc testi gerçekleştirilmiştir. Çoklu karşılaştırma sonucunda görsel ve iletişim tasarımı bölümünde olan katılımcılarla diğer bölümlerdeki katılımcılar arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Araştırmaya katılım sağlayan öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümlere göre geleneksel cinsiyetçi rollerinin ortalamasına bakıldığında, gazetecilik 1,6322; halkla ilişkiler ve tanıtım 1,6077; görsel ve iletişim tasarımı 1,8000; radyo televizyon ve sinema 1,5951'dir. Eşitlikçi cinsiyetçi rollerin ortalaması ise gazetecilik bölümünde 4,3629; halkla ilişkiler ve tanıtımda 4,2775; görsel ve iletişim tasarımında 3,7429; radyo televizyon ve sinema bölümünde ise 4,2342'dir. Ortalamalar göz önünde bulundurulduğunda görsel iletişim ve tasarım bölümünde okuyan öğrencilerin eşitlikçi cinsiyet rolleri ortalamalarının diğer bölümlerin ortalamasına göre düşük olduğu görülmüştür.

Analiz sürecinde tek yönlü anova testinin temel varsayımlarından olan varyansların homojenliğine dair gerçekleştirilen Homojenlik testi sonucunda varyansların homojen olduğu anlaşılmaktadır ($p=0,024$).

Tablo 5. Öğrencilerin Aylık Ortalama Gelirine Göre Geleneksel ve Eşitlikçi Cinsiyet Rollerini Değişkenleri

	Aylık Gelir	N	Mean	Std. Deviation	df	p
Geleneksel	0-1200	39	1,6538	,92845	4	,916
	1500-3500	139	1,6381	,82122		
	4000-6000	41	1,6317	,66123		
	7000-9000	4	1,2750	,25000		
	10000-15000	2	1,8500	,49497		
Eşitlikçi	0-1200	39	4,0989	,96954	4	,601
	1500-3500	139	4,2950	,67033		
	4000-6000	41	4,1672	,78889		
	7000-9000	4	4,4286	,55940		
	10000-15000	2	4,2143	,90914		

Geleneksel ve eşitlikçi cinsiyet rollerinin katılımcıların aylık ortalama gelirlerine göre farklılık gösterip göstermediğine bakmak amacıyla Tek Yönlü Anova Testi uygulanmıştır. Toplamda 5 farklı grubun bulunduğu örnekleme dair tanımlayıcı istatistik veriler Tablo 4’de gösterilmiştir. Elde edilen bulgular ışığında gerçekleştirilen test neticesinde öğrencilerin aylık ortalamalarına göre geleneksel ($p=0,916$) ve eşitlikçi ($p=0,601$) cinsiyet rollerinde anlamlı bir farklılık olmadığı anlaşılmıştır ($p>0,05$).

Tablo 6. Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Durumuna Göre Geleneksel ve Eşitlikçi Cinsiyet Rollerini Değişkenleri

	Annelerin eğitim durumu	N	Mean	Std. Deviation	df	p
Geleneksel	İlkokul	96	1,6396	,82672	4	,778
	ortaokul	57	1,5842	,85644		
	Lise	56	1,6304	,65113		
	Üniversite	15	1,8533	,99633		
	Yüksek lisans	1	1,1000	-		
Eşitlikçi	İlkokul	96	4,2470	,74692	4	,995
	ortaokul	57	4,2055	,75159		
	Lise	56	4,2551	,74191		
	üniversite	15	4,2476	,88306		
	Yüksek lisans	1	4,2394	-		

Katılımcıların annelerinin eğitim durumuna göre geleneksel ve eşitlikçi cinsiyet rolleri arasında farklılık olup olmadığını tespit edebilmek amacıyla Tek Yönlü Anova Testi uygulanmıştır. Toplamda 5 farklı grubun bulunduğu örnekleme

dair tanımlayıcı istatistik veriler Tablo 5’de verilmiştir. Elde edilen bulgular ışığında gerçekleştirilen test neticesinde araştırmaya katılanların annelerinin eğitim durumuna göre geleneksel ($p=0,778$) ve eşitlikçi ($p=0,995$) cinsiyet rollerinde anlamlı bir farklılık olmadığı anlaşılmıştır ($p>0,05$). Yapılan bu analiz ile eğitim düzeyi yüksek olan annelerin yetiştirdiği çocuklarla daha az cinsiyetçi kabulün benimsenebileceği varsayılmıştır. Ancak bu sonuca ulaşamamıştır. Genel olarak bu araştırmada annenin eğitim durumunun kadın ve erkeğe yönelik cinsiyetçi kalıp yargıları etkilemediği görülmektedir.

Tablo 7. Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumuna Göre Geleneksel ve Eşitlikçi Cinsiyet Rollerini Değişkenleri

	Babanın eğitim durumu	N	Mean	Std. Deviation	df	p
Geleneksel	İlkokul	59	1,6746	,90413	4	,601
	Ortaokul	65	1,5954	,70299		
	Lise	69	1,5667	,65522		
	Üniversite	31	1,8129	1,07012		
	lisansüstü	1	1,1000	-		
Eşitlikçi	İlkokul	59	4,2082	,76900	4	,932
	ortaokul	65	4,3077	,60988		
	Lise	69	4,2174	,80089		
	üniversite	31	4,1982	,88961		
	lisansüstü	1	4,4286	-		

Araştırmaya katılım sağlayan öğrencilerin babalarının eğitim durumuna göre geleneksel ve eşitlikçi cinsiyet rollerinin farklılık gösterip göstermediğini tespit edebilmek amacıyla Tek Yönlü Anova Testi uygulanmıştır. Toplamda 5 farklı grubun bulunduğu örnekleme dair tanımlayıcı istatistik veriler Tablo 6’da yer verilmiştir. Elde edilen bulgular neticesinde gerçekleştirilen test sonucunda katılımcıların babalarının eğitim durumuna göre geleneksel ($p=0,601$) ve eşitlikçi ($p=0,932$) cinsiyet rollerinde anlamlı bir farklılık olmadığı anlaşılmıştır ($p>0,05$). Araştırmada eğitilmiş babaların daha eşitlikçi bir cinsiyet bakışına sahip olabileceği dolayısıyla çocuklarını da bu yönde yetiştireceği varsayılmıştır. Fakat analiz sonucunda bu varsayıma ulaşamamıştır. Bu çalışmada babanın eğitim durumunun geleneksel ve eşitlikçi cinsiyet rolleri üzerinde etkisinin olmadığı anlaşılmıştır.

Tablo 8. Öğrencilerin Yaşamlarının Çoğunu Geçirdiği Yerlere Göre Geleneksel ve Eşitlikçi Cinsiyet Rollerini Değişkenleri

	Yaşamın çoğunun geçirildiği yer	N	Mean	Std. Deviation	df	p
Geleneksel	İl	62	1,4484	,58105	3	,045
	İlçe	69	1,8348	,90128		

	Büyük şehir	75	1,6347	,87840		
	Köy	19	1,5211	,61244		
Eşitlikçi	İl	62	4,2512	,67587	3	,974
	İlçe	69	4,2526	,81741		
	Büyük şehir	75	4,2076	,79757		
	Köy	19	4,2782	,55015		

Katılımcıların yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yerlere göre geleneksel ve eşitlikçi cinsiyet rollerinin farklılık gösterip göstermediğini tespit edebilmek amacıyla Tek Yönlü Anova Testi uygulanmıştır. Toplamda 4 farklı grubun bulunduğu örnekleme dair tanımlayıcı istatistiksel veriler Tablo 7’de verilmiştir. Elde edilen bulgular ışığında gerçekleştirilen test neticesinde öğrencilerin yaşamlarının çoğunluğunu geçirdiği yerlere göre geleneksel cinsiyet rollerinde anlamlı bir farklılık olduğu görülürken ($p=0,045$); eşitlikçi cinsiyet rollerinde anlamlı bir farklılık olmadığı anlaşılmıştır ($p=0,974$).

Anlamlı farkın hangi yaşam yerlerinden kaynaklandığını belirlemek amacıyla post hoc testi gerçekleştirilmiştir. Çoklu karşılaştırma sonucunda yaşamlarının çoğunluğunu ilde geçiren katılımcılarla ilçede geçiren katılımcılar arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Araştırmaya katılım sağlayan öğrencilerin yaşamlarının büyük bir bölümünü geçirdikleri yerlere göre geleneksel cinsiyetçi rollerinin ortalamasına bakıldığında, ilde yaşayanların 1,4484; ilçede yaşayanların 1,8348; büyük şehirde yaşayanların 1,6347; köyde yaşayanların 1,5211’dir. Eşitlikçi cinsiyetçi rollerin ortalaması ise ilde yaşayanlarda 4,2512; ilçede yaşayanlarda 4,2526; büyük şehirde yaşayanlarda 4,2076; köyde yaşayanlarda 4,2782’dir. Ortalamalar göz önünde bulundurulduğunda ilde yaşayan katılımcılarla ilçede yaşayanların geleneksel cinsiyet rolleri ortalamaları arasındaki farkın daha fazla olduğu görülmektedir.

Analiz sürecinde tek yönlü anova testinin temel varsayımlarından olan varyansların homojenliğine dair gerçekleştirilen Homojenlik testi sonucunda varyansların homojen olduğu görülmektedir ($p=0,009$).

Tablo 9. Öğrencilerin Annelerinin Çalışma Durumlarına Göre Geleneksel ve Eşitlikçi Cinsiyet Rollerini Değişkenleri

	Annelerin Çalışma Durumu	N	Mean	Std.Deviation	p	df
Geleneksel	Evet	88	1,6000	,75992	,579	223
	Hayır	137	1,6577	,83117		
Eşitlikçi	Evet	88	4,3409	,75885	,698	223
	Hayır	137	4,1741	,73941		

Tablo 9’da görüldüğü üzere öğrencilerin annelerinin çalışma durumlarına göre eşitlikçi ve geleneksel cinsiyet rolleri değişkenleri Bağımsız Örneklem T Testi ile karşılaştırılmıştır. İstatistiksel açıdan annelerin çalışma durumlarına göre

anlamli bir fark bulunmamaktadır ($p>0,05$). Fakat ortalamaları göz önünde bulundurduğumuzda çalışmayan annelerin çocuklarının geleneksel rolde daha yüksek (1,6577); çalışan annelerin çocuklarının ise eşitlikçi rolde daha yüksek (4,3409) bir ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Ulaşılan bu sonuca göre kamusal alanda yer alan kadınların, cinsiyet rolleri çerçevesinde çocuklarının eşitlikçi bir bakış açısı geliştirmesine katkı sağladığı anlaşılmaktadır. Yani anneleri çalışan öğrencilerin toplumsal cinsiyete yönelik daha eşitlikçi bir tutum sergiledikleri söylenebilir (Aytaç ve Öngen, 2013, s.12).

4.6.Öğrencilerin Liberal Feminizm Savunusu Hakkındaki Görüşlerinin Meslek Seçimine İlişkin Geleneksel ve Eşitlikçi Cinsiyet Rollerile İlgili Algıları Üzerindeki Etkisi

Araştırmada iletişim fakültesi öğrencilerinin liberal feminist yaklaşım bağlamında kadın ve erkeğin toplumsal rollerine ilişkin görüşlerinin meslek seçimine ilişkin geleneksel ve eşitlikçi cinsiyet rolleriyle ilgili algıları üzerindeki etkisini belirlemek için çoklu regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Meslek seçimi ile ilgili geleneksel ve eşitlikçi cinsiyet rolü görüşlerinin yer aldığı maddeler bağımlı değişkeni; öğrencilerin liberal feminizmin savunusu hakkındaki görüşlerini yansıtan kadın ve erkeğin toplumsal rolleri ile ilgili maddeler ise bağımsız değişkeni göstermektedir. Dolayısıyla araştırmaya katılım sağlayan öğrencilerin kadın ve erkeğin toplumsal rolleri konusundaki görüşlerine bağlı olarak meslek seçimlerine etkileri ele alınmaktadır. Araştırmada oluşturulan ilk model; kadın ve erkeğin toplumsal rollerini oluşturan bağımsız değişkenlerin meslek seçimi ölçeğinde yer alan geleneksel cinsiyet rolü faktörü üzerindeki etkisini; İkinci model ise, kadın ve erkeğin toplumsal rollerini oluşturan bağımsız değişkenlerin meslek seçimi ölçeğinde yer alan eşitlikçi cinsiyet rolü faktörü üzerindeki etkisini ele almaktadır.

Tablo 10. Birinci Model-Kadın ve Erkeğin Toplumsal Rollerinin Meslek Seçimine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	İlişki katsayısı	Sig	t	Toleranc e	VIF	Durbin Watsons
Geleneksel Cinsiyet	Evde erkeğin sözü geçmelidir	,649	,000	3,665	,477	2,096	2,084
	Eşit eğitim kadın ve erkek arasındaki eşitsizliği ortadan kaldırır	-,153	,640	-,469	,736	1,358	
	Kamusal alanda kadın ve erkek eşittir	-,120	,909	-,114	,819	1,220	
	Çocuk bakımından sorumlu kişi annedir.	,628	,000	3,794	,529	1,889	
	Ev içinde eşit rol paylaşımı kadın erkek eşitliği için önemlidir	-,427	,121	-1,557	,700	1,429	
	Evin geçiminden erkek sorumludur	,534	,645	,462	,538	1,858	

Rolü Faktörü	Yemek çamaşır gibi ev işlerinden kadın sorumludur	,659	,001	3,351	,433	2,310	
	Ailenin dışarıdaki temsili erkek tarafından gerçekleştirilir	,669	,007	2,718	,405	2,469	
	Ev içindeki ve dışındaki tüm sorumluluklardan kadın ve erkek birlikte sorumludur	-,442	,048	-1,992	,694	1,440	
R= ,794 ; R ² =,615 ; F=40,793 ; P=,000							

Tablo 11. İkinci Model-Kadın ve Erkeğin Toplumsal Rollerinin Meslek Seçimine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	İlişki katsayısı	Sig	t	Tolerance	VIF	Durbin Watsons
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü Faktörü	Evde erkeğin sözü geçmelidir	-,449	,023	-2,284	,477	2,096	1,718
	Eşit eğitim kadın ve erkek arasındaki eşitsizliği ortadan kaldırır	,179	,479	,709	,736	1,358	
	Kamusal alanda kadın ve erkek eşittir	,228	,015	2,440	,819	1,220	
	Çocuk bakımından sorumlu kişi annedir.	-,465	,000	-3,693	,529	1,889	
	Ev içinde eşit rol paylaşımı kadın erkek eşitliği için önemlidir	,397	,012	2,520	,700	1,429	
	Evin geçiminden erkek sorumludur	-,335	,362	,913	,538	1,858	
	Yemek çamaşır gibi ev işlerinden kadın sorumludur	-,398	,758	-,274	,433	2,310	
	Ailenin dışarıdaki temsili erkek tarafından gerçekleştirilir	-,407	,901	-,125	,405	2,469	
	Ev içindeki ve dışındaki tüm sorumluluklardan kadın ve erkek birlikte sorumludur	,366	,026	2,247	,694	1,440	
R= 601; R ² =,334; F=13,497; P=,000							

Analizde otokorelasyonun tespiti için Durbin-Watson testi kullanılmıştır. Durbin- Watson test istatistiği 0 ile 4 arasındaki değerlerden oluşmaktadır. Otokorelasyonun yani benzerliğin olmaması için bu değerlerin 1 ile 3 arasında olması beklenmektedir (Erbil, 2021, s. 8). Analizde ulaşılan Durbin-Watson değerleri bu aralıkta yer almaktadır (İlk model:2,084/ikinci model: 1,718). 10 ve 11 numaralı tablolarda yer alan ilişki katsayısı değerlerine bakıldığında, ilgili değişkenler arasındaki ilişkilerin pozitif ve anlamlı yönde gerçekleştiği görülmektedir. Çoklu regresyon analizinde çoklu bağıntı sorunu VIF ve tolerance değerleri ile anlaşılmaktadır. Allison (1999, s. 172), VIF değerlerinin 2.5'un altında olması gerektiğini kabul eder. Tolerance değerlerinin ise 0,2'den küçük olmaması gerekmektedir (Gürbüz ve Şahin, 2015, s. 264). VIF değerlerine ve tolerance değerlerine bakıldığında verilerin doğrusallığında problem olmadığı görülmektedir (Tablo 10 ve 11).

Çoklu regresyon analizinin uygulandığı çalışmada sonuçların istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Liberal feminist yaklaşım bağlamında öğrencilerin kadın ve erkeğin toplumsal rollerine ilişkin görüşleri meslek seçiminde geleneksel cinsiyet rolü faktörlerinin önemli bir yordayıcısıdır ($R=,794$; $R^2=,615$). Yapılan analiz birinci modelin anlamlı ($p=,000$) olduğunu göstermektedir. İkinci analize bakıldığında ise; katılımcıların kadın ve erkeğin toplumsal rollerine ilişkin değerleri meslek seçiminde eşitlikçi cinsiyet rolü faktörlerinin önemli bir yordayıcısıdır ($R=,601$; $R^2=,334$). Gerçekleştirilen analiz ikinci modelin de anlamlı ($p=,000$) olduğunu göstermektedir.

Analiz bulgularına göre tablo 10'da yer alan bağımsız değişkenlerden 'Evde erkeğin sözü geçmelidir' maddesi yüzde 64,9 oranında, 'Çocuk bakımından sorumlu kişi annedir' maddesi yüzde 62,8 oranında, 'Yemek çamaşır gibi ev işlerinden anne sorumludur' maddesi yüzde 65,9 oranında, 'Ailenin dışarıdaki temsili erkek tarafından gerçekleştirilir' maddesi yüzde 66,9 oranında, 'Ev içindeki ve dışındaki tüm sorumluluklardan kadın ve erkek birlikte sorumludur' maddesi ise yüzde 44,2 oranında pozitif olarak geleneksel cinsiyetçi rol üzerinde etkilidir. Bu maddelerde meydana gelebilecek bir birimlik artış geleneksel cinsiyet rolü algısını belirtilen oranlarda artırmaktadır. Bu durum bağımsız değişkeni oluşturan maddelerin bağımlı değişken üzerinde ne kadarlık bir etki yarattığını göstermektedir.

Tablo 11'de yer alan bağımsız değişkenlerden 'Evde erkeğin sözü geçmelidir' maddesi yüzde 44,9 oranında, 'Kamusal alanda kadın ve erkek eşittir' maddesi 22,8 oranında, 'Çocuk bakımından sorumlu kişi annedir' maddesi 46,5 oranında, 'Ev içinde eşit rol paylaşımı kadın erkek eşitliği için önemlidir' maddesi 39,7 oranında, 'Ev içindeki ve dışındaki tüm sorumluluklardan kadın ve erkek birlikte sorumludur' maddesi ise 36,6 oranında pozitif olarak eşitlikçi cinsiyetçi rol üzerinde etkilidir. Bu maddelerde meydana gelebilecek bir birimlik artış eşitlikçi cinsiyet rolü algısını belirtilen oranlarda artırmaktadır.

Tartışma ve Sonuç

Toplumsal yaşamda kadın ve erkek arasındaki rol farklılıkları bireylerin meslek seçimlerine de etki etmektedir. Kadınların ve erkeklerin çalışma yaşamında meslekleri üzerinden gerçekleştirilen ayırım 'kadın mesleği' ve 'erkek mesleği' kalıplarını ortaya çıkarmıştır. Yapılan bu ayırımdan dolayı kadınların

daha geleneksel olarak nitelendirilen mesleklere sahip olduğu görülmektedir (Şahin, 2007, s. 1). Günümüzde kadınların eğitim seviyesi yükselmekte ve çalışma yaşamına katılımlarında artış görülmektedir. Buna rağmen kadınlar bazı meslekleri yapmada, bu mesleklerde yükselmeye zorluk çekebilmektedirler. Çünkü liberal feminizmin karşı olduğu ataerkil bakış açısı ve bununla birlikte kadınların sosyal ve toplumsal yaşamlarına etki eden kalıplaşmış toplumsal cinsiyet rolleri kadınların çalışma hayatına etki etmektedir. Bu araştırma, henüz eğitimine devam etmekte olan üniversite öğrencilerinin mesleklere yönelik tutumlarında toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının etkisini belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu çalışmada öncelikle cinsiyetçi yaklaşım liberal feminizm kuramı çerçevesinde tartışılmıştır. Sonrasında hazırlanan anket ile elde edilen veriler analiz edilmiştir.

Ulaşılan sonuçlara göre, liberal feminizmin savunusu konusunda kadın ve erkeğin toplumsal rollerine yönelik hazırlanan maddeler üzerinde katılımcıların görüşleri incelendiğinde öğrencilerin liberal feminizmin savunusuna yakın bir görüşe sahip olduğu anlaşılmıştır. Bir diğer analizde sosyo-demografik değişkenler ile faktörler arası farklara bakılmıştır. Bu başlık altında yer alan ilk analizde öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre eşitlikçi ve geleneksel cinsiyet rollerine ilişkin görüşlerinin farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Üniversite öğrencilerinin cinsiyetleri ile eşitlikçi ve geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri karşılaştırıldığında cinsiyetlere göre söz konusu faktörler arasında anlamlı bir fark olduğu anlaşılmıştır. Geleneksel cinsiyet rollerine bakıldığında erkeklerin ortalama değerleri kadınların değerlerine göre yüksekken; eşitlikçi cinsiyet rollerinde kadınların ortalama değerleri erkeklerinkine göre daha fazladır. Yani kadınlara kıyasla erkeklerin geleneksel cinsiyet rollerini tercih etme oranı daha yüksektir. Dolayısıyla bu durum toplumdaki cinsiyet rollerinin erkekler tarafından daha fazla kabul edilmiş olduğunu göstermektedir. Sosyo-demografik değişkenler ile faktörler arası farklar başlığı altında yapılan diğer analizlerde katılımcıların yaşları, ortalama aylık gelirleri, anne ve babalarının eğitim durumu, annelerinin çalışma durumu ile geleneksel ve eşitlikçi cinsiyet rolleri arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin bölümleri göz önünde bulundurulduğunda ise, geleneksel cinsiyet rolleri ile anlamlı bir fark olmazken, eşitlikçi cinsiyet rolleri ile anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın ise görsel ve iletişim tasarımı bölümünden kaynaklandığı anlaşılmıştır. Katılımcıların yaşamlarının çoğunu geçirdiği yerler ile geleneksel cinsiyet rollerinde anlamlı bir farklılık olduğu; eşitlikçi cinsiyet rollerinde ise anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Söz konusu anlamlı fark yaşamlarının çoğunluğunu ilde geçiren katılımcılarla ilçede geçiren katılımcılar arasındadır.

Çalışmanın devamında liberal feminizm bağlamında öğrencilerin kadın ve erkeğin toplumsal rolleri hakkındaki görüşlerinin meslek seçimine ilişkin geleneksel ve eşitlikçi cinsiyet rolleriyle ilgili algılarını etkileyip etkilemediği incelenmiştir. Araştırmanın sonuçlarının istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Şöyle ki liberal feminist yaklaşım bağlamında öğrencilerin kadın ve erkeğin toplumsal rollerine ilişkin görüşleri meslek seçiminde geleneksel ve eşitlikçi cinsiyet rolü faktörlerinin önemli bir yordayıcısı olarak görülmektedir.

Genel olarak bakıldığında araştırma kapsamında Süleyman Demirel Üniversitesi İletişim Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin görüşlerinin liberal

feminizmin kadın ve erkeğin toplumsal rolleri konusundaki savunusu ile benzerlik gösterdiği anlaşılmıştır. Yani yapılan araştırmaya katılım sağlayan öğrenciler kadın ve erkeğin kalıplaşmış toplumsal roller içerisine sokulmasına karşıt bir görüş sergilemektedirler. Fakat geleneksel ve eşitlikçi faktörler üzerinden meslek seçiminde toplumsal cinsiyet rolleri ile ilgili algıları incelendiğinde kadın ve erkeğin çalışma alanları konusundaki düşüncelerinde toplumsal cinsiyet rollerinden etkilendikleri görülmüştür. Dolayısıyla araştırma sonucunda öğrencilerin mesleklere yönelik tutumlarında, toplumsal cinsiyet kalıp yargılarından etkilendiklerini söyleyebiliriz.

Yapılan bu araştırmada cinsiyetçi yaklaşım sadece liberal feminizm kuramı bağlamında ele alınmıştır. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda tarihsel süreç göz önünde bulundurulduğunda diğer feminizm türleri de dikkate alınarak daha kapsamlı bir araştırmanın yapılabileceği düşünülmektedir. Bunun yanı sıra örneklem genişletilerek farklı bölgelerde yer alan üniversitelerde öğrenim gören öğrenciler çalışmaya dahil edilebilir ve daha farklı sonuçlara ulaşılabilir.

Kaynakça

- Allison, P. D. (1999). *Multiple regression: A primer*. Pine Forge Press.
- Altınbaş, D. (2006). Feminist Tartışmalarda Liberal Feminizm. *Kadın Araştırmaları Dergisi*, 9, 21-52.
- Akalın, T. ve Baş, R. (2018). Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğini Kadın Sanatçılara Yansıması. *Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi*, 2 (2), 112-128.
- Aziz, A. (1994). *Medya, Şiddet ve Kadın: 1993 Yılında Türk Basınında Kadınlara Yönelik Şiddetin Yer Alış Biçimi*, Ankara: Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü Yayını.
- Benedictis, S.D. , Orgad, S. ve Rottenberg, C. (2019). #MeToo, popular feminism and the news: A content analysis of UK newspaper coverage. *European Journal of Cultural Studies*,1-21.
- Bensadon, N. (1990). *Başlangıcından günümüze İstanbul ve kadın hakları*. (Ş. Tekeli, Çev.) İstanbul: İletişim
- Çakır, S. (2012). Feminizm: Ataerkil İktidarın Eleştirisi, *19. Yüzyıldan 20. Yüzyıla Modern Siyasal İdeolojiler*, der. H. Birsen. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları (5.baskı), İstanbul.
- Çardak, M. (2012). *Toplumsal Bir Hareket ve Aydınlanmanın Bir Ürünü Olarak Feminizm* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Çağlar, N. (2011). Kadının Siyasal Yaşama Katılımı ve Kota Uygulamaları. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 3(4), 56-79.
- Çetinkol, Ş. G. (2008). *Türkiye’de Eğitime Farklı Bir Bakış Açısı: Feminist Pedagoji* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı, İstanbul.
- Demir, Z. (1996). *Modern ve Postmodern Feminist Akımlar* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale.

- Donovan, J. (2016). *Feminist Teori* (Çev. A.Bora, M.A.Gevrek, F. Sayılan), (11. Baskı). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Ecevit, Y. ve Karkıner, N. (2011). *Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisi*. Anadolu Üniversitesi Yayınları
- Erbil, M. (2021). *Regresyon Analizi Varsayımları*, 23 Aralık 2022 tarihinde academia
https://www.academia.edu/42734174/Regresyon_Analizi_Varsay%C4%B1mlar%C4%B1_adresinden_alındı
- George, D. & Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference, 17.0 update*. Pearson
- Gökçen, M, ve Kavas, A. B.(2018). Meslek Seçiminde Toplumsal Cinsiyetin Rolü: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması. *Kariyer Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 1(1), 48-67.
- Gök, F. (1993). 'Türkiye' de Eğitim ve Kadınlar. Ş. Tekeli, (Ed.), *1980'ler Türkiye'sinde Kadın Bakış Açısından Kadınlar içinde* (181-198). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Güneş, H. N. (2018). Feminist Akımlarda Aile. *Social Sciences Research Journal*, 7(3), 142-153.
- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2015). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. (2.baskı) Seçkin Yayıncılık
- Hambur, F. M. Ve Nurhayati (2019). Feminism thoughts in 20th and 21st century literary works: A comparative study. *Journal of English Education, Literature, and Culture*, 4 (2), 183-193.
- Karadoğan, F. (2015). *Feminist Perspektiften Türkiye'de Kadınların İşgücüne Katılımı* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yaşar Üniversitesi, İzmir.
- Keskin, F. (2019). *İlahiyat fakültesi öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Keskin, G. (2019). *Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Ev Hizmetinde Çalışan Kadınlar ve Sorunları: Gündelikçi Kadınlar Üzerine Nitel Bir Araştırma*, (Yüksek Lisans Tezi) Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Koloğlu, H. (2019). *Yerel Yazılı Basında Çalışan Kadın Gazetecilere Yönelik Mobbing ve Mücadele Yöntemleri: Antalya Örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Korkmaz, H.(2022).Modern Dönemde Geleneksel Kültür Kodlarının/Ataerkil Yapının Aile Hayatına Yansımaları. *Antakiyat*, 5(1), 54-71.
- Kusuma, P. A. (2015). Liberal Feminism Values In Kate Chopin's Story Of An Hour, A Thesis, English Study Program Faculty Of Humanities Dian Nuswantoro University, Semarang
- Marshall, G. (2005). *Sosyoloji sözlüğü*. (O. Akınhay ve D. Kömürcü Çev.) Ankara: Bilim ve sanat.

- Mishra, S. K. & Bohra, A. (2019). An Analysis of Liberal Feminism with Reference to Legal Equality & Political Awareness in Different Universities of Chhattisgarh. *American Journal of Educational Research*, 7 (9), 640-643.
- Öngen, B. ve Aytaç, S. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları ve Yaşama Değerleri İlişkisi. *Sosyoloji Konferansları*, 48, 1-18.
- Özsoy, S. (2016). Gazeteci Adaylarının Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Spor Medyasına Bakışı. *Akdeniz İletişim Dergisi*, 26, 85-102.
- Öztürk, C. Y. (2022). *Sponsorluk Çalışmalarında Cinsiyetçi Yaklaşımlar: Kadın Spor Takımları Örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özyer, K. ve Azizoğlu, Ö. (2014). İş Hayatında Kadınların Önündeki Cam Tavan Engelleri İle Algılanan Örgütsel Adalet Arasındaki İlişki. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1306: 98-99.
- Sancar, S. (2014). *Türk modernleşmesinin cinsiyeti: Erkekler devlet kadınlar aile kurar*. İstanbul: İletişim.
- Sarışın, M. (2020). Medya Sektöründe Çalışan Kadınların Konumu ve Yaşadıkları Zorluklar: Ordu Yerel Medyasında Çalışan Kadınlar ve Ulusal Gazete Künyelerinin İncelenmesi. *Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Araştırmaları Dergisi*, 4(1),16-29.
- Şahin, F. (2006). *Feminist hukuk teorisinde metodoloji* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Şahin, G. (2007). *Eğitim Örgütlerinde Kadın Yöneticilerin Yeri ve Kariyer Sorunları* (Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şeker, G. ve Çapri, B. (2020). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Meslek Seçiminde Etkili Olan Faktörler. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(3), 651-663.
- Simon, D., Kriston, L., Loh, A., Spies C., Scheibler, F., Wills, C. & Harter, M. (2010). Confirmatory Factor Analysis and Recommendations for Improvement of The Autonomy-Preference-Index (API). *Health Expectations*, 13, 234-243.
- Steeves, L. H. (2005). Medya İktidar ve İdeoloji. *Feminist Teoriler ve Medya Çalışmaları*, Der. Mehmet Küçük, (ss.123-191). Ark.
- Stromquist, N. P. (1990). Gender Inequality in Education: accounting for women's subordination. *British Journal of Sociology of Education*, 11(2),137-153.
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S., & Ullman, J. B. (2013). *Using multivariate statistics*. (Sixth Edition) Pearson.
- Tarhan, S., Çetin Gündüz, H, Kılıç, Z (2014). Cinsiyet Kalıp Yargılarının Aşılmasında Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri. S. Doğan (Edt.) *Benim Madam Curie'm Eğitici El Kitabı*. Ankara: MG Yapım, Ajans, Halkla

- İlişkiler. <https://studylibr.com/doc/1394254/e%C4%9Fitici-el-kitab%C4%B1> (Erişim:11.10.2022).
- Taş, G. (2016). Feminizm Üzerine Genel Bir Değerlendirme: Kavramsal Analizi, Tarihsel Süreçleri ve Dönüşümleri. *Akademik Hassasiyetler*,163-175.
- Taşkın, E. ve Çetin, A. (2012). Kadın Yöneticilerin Cam Tavan Algısının Cam Tavanı Aşma Stratejilerine Etkisi: Bursa Örneği. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 33: 19-34.
- Tekin, N. ve Değirmenci, S. D. (2022). Ataerkil Kültürde Kadın, Erkek ve Toplum İlişkisi. *Mediterranean Journal of Humanities*, XII, 187-198.
- Timisi, N. (1996). *Medyada Cinsiyetçilik*, Ankara: Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları, Genel Müdürlüğü Yayını.
- Tong, R. P.(2006).*Feminist Düşünce*. Çev.Çirhinlioğlu Zafer, (Birinci baskı) Gündoğan Yayınları.
- Turgut, A., Ş. (2019).Türkiye'deki Gelir Eşitsizliğinin Toplumsal Cinsiyet, Kadının İstihdamı ve Kadın Yoksulluğu Açısından Değerlendirilmesi. *Kosbed*, 38, 315-329.
- Türel, N. ve Çağlar, N.(2010).Yerel Yönetimde Kadın Temsili-Isparta İli Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 2(1), 16-40.
- Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü, (2008). Politika Dokümanı "Kadın ve Medya", Ankara.
- Üner, S. (2008).Toplumsal Cinsiyet Eşitliği. *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi*, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.
- Vatandaş, C. (2007).Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Algılanışı. *Sosyoloji Konferansları*, 35, 29-56.
- Yılmaz, M. (2012). Popüler Kültürde Kadın Kütüphanecilerin İmajı: Feminist Bir Yaklaşım. *Türk Kütüphaneciliği*, 26(3),548-563.